

В.В. Томазов
(м. Київ)

СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС ФЕДОРА ПАВЛОВИЧА РОДОКАНАКІ ТА ЙОГО РОДИНИ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ

У статті на широкій джерельній базі розглядається соціальне становище у Російській імперії відомого одеського купця Ф.П. Родоканакі та його родини. Простежуються глибинні процеси, які відбувалися у середовищі хіоської аристократії, що облаштувалася в Одесі.

Ключові слова: Ф.П. Родоканакі, Одеса, Хіос, родинна, купець, гільдія, благодійництво, торгівля, спадковий почесний громадянин, герб, дворянство.

В статтє на широкой источниковой базе рассматривается социальное положение в Российской империи известного одесского купца Ф.П. Родоканакі и его семи. Освещаются глубинные процессы, которые имели место в среде хиосской аристократии, обосновавшейся в Одессе.

Ключевые слова: Ф.П. Родоканакі, Одесса, Хіос, семья, купец, гильдия, благотворительность, торговля, потомственный почетный гражданин, герб, дворянство.

In the article on the considerable source basis has been analyzed the social status in the Russian empire of the famous Odessa's merchant F.P. Rodocanaki and his family; has been researched the radical processes among the Chios' aristocracy that settled in Odessa.

Keywords: F.P. Rodocanaki, Odessa, the Chios, family, merchant, guild, charity, trade, honorary citizen by birth, arms, nobility.

Представники старовинного аристократичного хіоського роду Родоканакі облаштували в Одесі у першій чверті XIX ст. могутню торгово-фінансову імперію і протягом понад 80 років здійснювали значний вплив на економічний розвиток не тільки причорноморського регіону, але і всієї Російської імперії. Обравши Одесу як місце ведення свого бізнесу, вони поступово почали «вростати» у місцеве середовище, активно жертвуючи величезні кошти на культурний і соціальний розвиток нової батьківщини.

Засновником фінансово-торгової імперії був Федір Павлович Родоканакі, який народився на острові Хіос у 1799 р.¹ у родині місцевого купця Павла Еммануїловича Родоканакі з гілки Влаху (1749–1801) та Янгу Георгіївни Раллі (1763–1845)². Разом зі своїми братами — Пандья (Панделієм; 1786–1846), Еммануїлом (1789–1855), Петром (1791–1822), Георгієм (1795–1855), Стефаном (1796–1882) та Лукою (1801–1834) — він створив експортно-імпорتنу фірму,

яка спеціалізувалася перш за все на торгівлі збіжжям. 22 січня 1819 р. брати підписали договір про створення торгового дому, який мав чотири філіали: у Смирні, Ліворно, Одесі та головне представництво у Константинополі⁵. Представником родини в Одесі був призначений Федір Павлович, котрий оселився тут у тому ж 1819 р. та, як він зазначає у своєму духовному заповіті, «...производил торговлю совместно с моими братьями, как в Западной Европе, так равно и в здешнем крае честно и добросовестно...»⁴.

12 червня 1819 р. Федір Павлович за власним бажанням та за дозволом херсонського військового губернатора графа О.Ф. Ланжерона набув російського підданства⁵, а 9 червня того ж року він звернувся з проханням про зарахування його до 1-ї гільдії одеського купецтва та оголосив капітал «собственными трудами приобретенный» у 50 100 руб.⁶ Рішенням Херсонської казенної палати від 11 листопада 1826 р. Ф.П. Родоканакі був долучений до 1-ї гільдії⁷.

Ф.П. Родоканакі виявився надзвичайно здібним комерсантом. Його фінансові статки швидко зростали. Основу експорту торгового дому «Ф.П. Родоканакі» становила південноукраїнська пшениця, а також інші продукти сільського господарства — льон, вовна, шкіра, а імпортувалися — бруківка, кава, вина, а також європейські меблі, тканини тощо. У 1827 р. загальний оборот фірми досяг близько 1,2 млн руб., а через десять років — 1838 р. — понад 5,5 млн⁸. У документах зазначалося, що на 1861 р. «он [Ф.П. Родоканакі. — В.Т.] производит весьма обширную заграничную торговлю и банковские дела, и обороты его простираются от 3,5 мил. до 5 мил. руб. серебром»⁹. Значному збагаченню сприяли і банківські операції. Ф.П. Родоканакі був одним із засновників Петербурзького міжнародного (1869), Азовсько-Донського (1871), Ростовського-на-Дону (1871) та Кишинівського (1871) комерційних і Бессарабсько-Таврійського земельного (1872) банків¹⁰. Нерухоме майно Ф.П. Родоканакі на 1851 р. складалося з десяти кам'яних будинків в Одесі та трьох маєтків у Бессарабії, загальною площею у 27 000 десятин землі¹¹.

Треба відзначити, що Федір Павлович, як і більшість купців-хіосців, був щедрим меценатом і філантропом. Він був одним із засновників та незмінним членом правління Грецького благодійного товариства¹². Його коштом було засновано 1873 р. грецьке жіноче училище в Одесі, яке отримало назву Родоканакіївське¹³. За заповітом Ф.П. Родоканакі, школі на острові Хіос було пожертвовано 5000 руб., лікарні на Хіосі — 3000 руб., одеській грецькій Свято-Троїцькій церкві — 2000 руб., 10 000 руб. — для одного з богоугодних закладів Афін, по 2000 руб. — чотирьом богоугодним закладам Одеси, кошти на одне іменне ліжко у Стурдзівському закладі сестер-жалібниць¹⁴.

Такий розмах економічної і філантропічної діяльності звичайно не залишався поза увагою міських та імперських властей. Федір Павлович неодноразово відзначався різними нагородами й почесними званнями, залучався до громадських і державних органів, що сприяло зміцненню соціального становища родини на новій батьківщині.

Так, він був серед 17 осіб, які увійшли до спеціального комітету, створеного для розробки проекту положення про громадське управління Одесою, а також обраний одним з перших гласних Одеської міської думи¹⁵.

21 вересня 1833 р. від одеського градоначальника статського радника О.І. Левшина до Сенату надійшов рапорт, у якому чиновник клопотав про надання Федору Павловичу Родоканакі звання спадкового почесного громадянина, оскільки останній перебував у 1-й гільдії купецтва понад десять років — з 1819 р., та «никаким судовим приговором опорочен не был»¹⁶. 11 квітня 1834 р. відповідне рішення Сенату було прийнято¹⁷, а 1857 р. на прохання Федора Павловича Родоканакі було виготовлено і грамоту на почесне громадянство¹⁸. Це звання Ф.П. Родоканакі отримав одним із перших серед одеських комерсантів¹⁹.

Федір Павлович був нагороджений золотою медаллю на аннинській стрічці з написом «за ревність» для носіння на шиї, золотою медаллю на олександрівській стрічці за сприяння приборканню 1837 р. чуми в Одесі, а також бронзовою медаллю на пам'ять про війну 1853–1856 рр. на аннинській стрічці²⁰. 23 серпня 1848 р. уряд вшанував його почесним званням комерції радника²¹, яке, починаючи з 1824 р., надавалося купцям, котрі перебували у 1-й гільдії купецтва 12 років поспіль, та дорівнювалося VIII класу статської служби. До того ж це звання надавало синам комерції радників право вступати на державну службу канцелярськими чиновниками другого розряду.

28 квітня 1861 р. міністр фінансів Російської імперії О.М. Княжевич, спираючись на представлення новоросійського і бессарабського генерал-губернатора графа О.Г. Строганова, спрямував на «височайше ім'я» клопотання про нагородження Ф.П. Родоканакі орденом св. Станіслава 3-го ступеня. У документі зазначалося, що «старший член Одесского отделения Коммерческого совета, потомственный почетный гражданин, коммерции советник и одесский 1-й гильдии купец Федор Родоканакі долговременною 30-летнею своею службою в этом звании и известными в торговом отношении значительными коммерческими оборотами, едва ли не первым в Новороссийском крае, обращает на себя особенное внимание начальства»²².

Федір Павлович був нагороджений і закордонними орденами: тосканським св. Йосифа 3-го ступеня за виконання обов'язків почесного консула цієї держави у м. Одесі²³ та командорським хрестом грецького ордену Спасителя за допомогу голодуючим мешканцям острова Крит²⁴.

Про рівень довіри російської влади до Ф.П. Родоканакі свідчить і ситуація навколо голодуючих критян, які підняли повстання у 1866–1869 рр. проти турецького панування. Російська імперія всіляко допомагала повстанцям, але не бажала робити це публічно, оскільки це призвело б до погіршення міжнародних відносин. Тому було прийнято рішення здійснювати допомогу через Ф.П. Родоканакі. На закупівлю хліба для критян російським урядом було виділено 50 тис. руб., а купець від власного ім'я його придбав і доставив²⁵.

1828 р. у Відні Ф.П. Родоканакі обвінчався з Аргетою (Орієтою) Фомівною Галаті, дочкою Фоми (Томазо) Галаті та Ангелікі Негропонті²⁶. Наречена народилася близько 1811 р.²⁷ Цей шлюб відповідав традиціям хіоської матримоніальної політики — Аргета походила зі старовинного і впливового хіоського роду, неодноразово пов'язаного родичанням із родом нареченого. Від цього шлюбу Федір Павлович мав трьох дочок і сина²⁸.

Найстарша з доньок подружжя Родоканакі — Іфігенія — народилася 1 травня 1834 р., а 3 травня того ж року охрещена в одеській грецькій Свято-Троїцькій церкві. Її хрещеними батьками були представники відомої одеської купецької родини — Іван Фотійович Папудов та дружина Костянтина Фотійовича Папудова — Деспіна Пантеліївна²⁹. 2 червня 1854 р. Іфігенія в одеській грецькій Свято-Троїцькій церкві обвінчалася з Панделієм (Пандьєю) Михайловичем Агеласто, марсельським купцем, представником старовинної хіоської родини³⁰.

Друга дочка — Аріадна — народилася близько 1842 р.³¹ 18 січня 1861 р. вона в одеській грецькій Свято-Троїцькій церкві обвінчалася зі своїм родичем, одеським 1-ї гільдії купцем та компаньйоном батька Матвієм Миколайовичем Маврогордато³².

Наймолодша дочка — Марія — народилася 21 листопада 1847 р., а охрещена 15 лютого 1848 р. в одеській грецькій Свято-Троїцькій церкві. Її хрещеними батьками стали грецький підданий Іван Костянтинович Дума і дружина ізмаїльського купця Якума Пиципію — Ерато Матвіївна³³. Вона стала дружиною свого родича марсельського купця Еммануїла Павловича Родоканакі³⁴.

Єдиний син Федора Павловича — Перикл — народився 22 червня 1840 р., а був охрещений 29 липня того ж року в одеській грецькій Свято-Троїцькій церкві. Хрещеною матір'ю хлопчика була дочка одеського 3-ї гільдії купця дівиця Антипа Костянтинівна Дела³⁵.

Федір Павлович помер 24 лютого 1882 р. у віці 84 років і був похований в Одесі³⁶, а його дружина Орієтта Фомівна — 11 травня 1885 р. у віці 75 років і тут же в Одесі знайшла останній притулок³⁷.

За заповітом Ф.П. Родоканакі, левову частку майна успадковував його єдиний син Перикл, а саме — чотири будинки в Одесі (загальна вартість 685 тис. руб.) та закладні кріпості на два будинки у Вознесенську (6 тис. руб.), товариський внесок у торговий дім «Ф.П. Родоканакі» (200 тис. руб.), статутний капітал у торговому домі «Ф. Єнні та К^о» (65 тис. руб.), 235 паїв «Товариства Південноросійського шкіряного виробництва» (117,5 тис. руб.), 31 пай «Товариства виноробства в Одесі» (31 тис. руб.), 82 паї «Одеського товариства фабричного виробництва фарб та лаків» (82 тис. руб.), 87 паїв «Товариства винного виробництва братів І. та В. Синадіно» (43,5 тис. руб.), 2598 паїв «Товариства паперово-джгутової фабрики» в Одесі (122 098 руб. 50 коп.), 200 акцій «Товариства сталеливарного та механічного заводу «Сормове» (34 тис. руб.), 111 акцій «Брянського рейкопрокатного металічного заводу» (56 610 руб.), 70 акцій «Ленського золотопромислового товариства» (55 650 руб.), один установчий пай «Російського зовнішньоторговельного банку» (403 руб.) та ділянку пустопорожньої землі в Одесі (938 руб.), загальна вартість майна за виключенням боргів — 991 370 руб., а також закладні кріпості на дачу в Одесі та маетки Градищі, «Герман» і Маклеутани Бельцького повіту Бессарабської губернії³⁸.

Удова Федора Павловича — Орієтта Фомівна — «в знак искренней ... благодарности за ее заботы» про спочилого чоловіка, отримала у позиттєве користування будинок в Одесі з усім майном, одноразову виплату у 150 000 руб. сріблом та щорічне утримання у 16 000³⁹.

Дочкам же було виділено значні грошові суми з урахуванням отриманого посагу: Іфігенії Агеласто — 300 тис. руб., Аріадні Маврогордато — 275 тисяч та Марії Родоканакі — 203 тисячі⁴⁰.

Із приходом до керівництва батьківською фірмою, Перикл Федорович протягом багатьох років зберігав високий авторитет торгового дому. П.Ф. Родоканакі мав значний діловий досвід, оскільки батько ще замолоду залучав його до родинної справи. Значну допомогу Периклу надавали компаньйони Федора Родоканакі — Іван Синадіно та зять Микола Маврогордато.

Перикл Федорович продовжував традиції Федора Павловича, жертвуючи значні кошти на людинолюбні справи, був піклувальником різних благодійних установ і громадських об'єднань, членом інституцій, що сприяли розвитку промисловості, торгівлі та фінансів. Так, 1869–1876 рр. — піклувальник Гура-Галбинського однокласного училища Бендерського повіту Бессарабської губернії, 1879–1881 рр. — почесний мировий суддя Аккерманського мирового округу, з 1876 р. — член облікового комітету одеської контори Державного банку⁴¹. 23 жовтня 1871 р. як голова правління Одеського міського кредитного товариства був нагороджений орденом св. Станіслава 2-го ступеня, а 22 травня 1879 р. за представленням Головного управління Товариства піклування про поранених та хворих військових нагороджений знаком Червоного Хреста⁴². 1 березня 1886 р. міністр фінансів Російської імперії М.Х. Бунге клопотав перед імператором про відзначення Перикла «во внимание услуг, оказанных торговле, местной фабрично-заводской промышленности и купечеству Одессы» високою державною нагородою — орденом св. Володимира⁴³. 13 квітня того ж року Перикл став кавалером ордена св. Володимира 4-го ступеня, що відкривало йому шлях до спадкового дворянства. 15 липня 1889 р. П.Ф. Родоканакі отримав наступну нагороду — орден св. Анни 2-го ступеня⁴⁴.

У 1896 р. міністр фінансів Російської імперії С.Ю. Вітте звернувся на «височайше імператорське ім'я» з проханням про возведення Перикла Родоканакі у російське спадкове дворянство. У своєму рапорті він так обґрунтував заслуги підприємця: «Благодаря предприимчивости и выдающейся энергии Родоканаки в Одессе и других центрах юга России впервые возникли разные производства, которые, в значительной степени, развили отечественную промышленность. Ему обязаны своим возникновением и развитием, между прочим, Кавказское пароходство, содержащее шестью пароходами срочные рейсы по портам Черного моря; Новороссийская паровая мельница в городе Севастополе, перемалывающая до 6500 пудов (муки. — В.Т.) в сутки высокого помола; Товарищество Южно-русского кожевенного производства, с ежегодным оборотом в 1 200 000 рублей, удостоившееся на бывшей Всероссийской выставке в Нижнем Новгороде высшей награды — государственного герба; Товарищество южнорусского бумагопрядильного и ткацкого производства; Одесское товарищество фабричного производства красок и лаков; Товарищество южнорусского бумагоджутового и ткацкого производства; Товарищество Старо-Синявского сахарного завода; Товарищество производителей шампанских вин и коньяку по французскому способу, а равно винокуренный и пивоваренный заводы, паровая муко-

мольная мельница, фабрика перловых круп и риса и др. [...] Независимо от сего, Перикл Родоканакі, состоя учредителем и председателем Одесского городского кредитного общества, своим усердием и трудами много способствовал развитию дел сего общества»⁴⁵.

Височайший указ про возведення у дворянство Перикла Федоровича був отриманий 13 грудня 1896 р.⁴⁶ 17 березня Херсонське дворянське депутатське зібрання внесло П.Ф. Родоканакі до 1-ї частини губернської родовідної книги⁴⁷, а 5 червня того ж року Урядовий Сенат постановив видати йому дворянську грамоту⁴⁸.

1897 р. на прохання Перикла Федоровича гербовим відділенням департаменту герольдії Сенату було розроблено проект родового герба Родоканакі. Він виглядав так: «Лазуревый щит разделен серебряным греческим крестом, сопровождаемым в углах четырьмя золотыми корзинами с розами натурального цвета; над каждой корзиной шесть золотых звезд о шести лучах. Щит увенчан дворянским коронованным шлемом. Нашлемник: два черных орлиных крыла. Намет: лазуревый с серебром»⁴⁹. Проект герба ґрунтувався на пропозиціях, отриманих від прохача. Так, срібний хрест мав підкреслювати грецьке походження роду, а золоті корзини з розами, усяні зірками, з давніх-давен використовувалися на родових печатках і свідчили про родові прізвище власників, оскільки з грецької мови Родоканакі перекладалося як троянда (від родон — троянда)⁵⁰.

Але герб не був затверджений Герольдією, оскільки Перикл Федорович 31 жовтня 1899 р. у віці 59 років помер у Парижі від «розриву серця». Його тіло було привезено в Одесу і 21 листопада того ж року поховано на старому міському кладовищі⁵¹. Дітей він не мав.

Ще у 1878 р. Перикл, незважаючи на висловлене батьком у заповіті побажанням одружитися з «одноплемінницею»⁵², вступив у шлюб з удовою відставного ротмістра полькою Венцеславою Феліксівною Юр'євич, уродженою Барчевською⁵³. Цей союз, який порушував усталені матримоніальні традиції, був віддзеркаленням глибинних змін, що відбувалися у замкненому середовищі хіоської аристократії, яка оселилася в Російській імперії. Процес поступової асиміляції впливав і на шлюбну політику⁵⁴.

У 1884 р. молодший син Венцеслави Феліксівни від першого шлюбу — Павло (Павло-Франциск Ассизський-Ноберг) Станіславович Юр'євич — був усиновлений Периклом Федоровичем зі всіма правами⁵⁵. Саме Павло успадкував усе майно родини Родоканакі⁵⁶. Однак, за заповітом П.Ф. Родоканакі, протягом п'яти років після його смерті управління фірмою переходило до його компаньонів — Костянтина Петровича Калоті та племінника Матвія Миколайовича Маврогордато⁵⁷. Думається, що це було не випадкове рішення: справи фірми йшли погано, останні роки власник хворів, мешкав постійно за кордоном і значно занедбав родовий бізнес, тому він, не довіряючи недосвідченому пасербу, сподівався, що його компаньйони зможуть відродити могутність торгово-фінансової імперії Родоканакі. Компаньйони всіляко намагалися зберегти фірму, однак 1901 р. вимушені були її ліквідувати⁵⁸.

Досліджуючи долю Федора Павловича Родоканакі та його родини, їхню різноманітну діяльність і сходження по соціальній драбині Російської імперії, неможна не помітити глибини трансформації, що відбувалися у середині хіоських кланів. Надзвичайно замкнена етносоціальна група, пронизана багаточисельними родинними зв'язками, з високим рівнем національної самосвідомості все ж поступово асимілювалася у російському середовищі. Представники хіоських родів інтегрувалися до російського суспільства, стаючи невід'ємною частиною його еліти.

---

¹ Н.О. Терентьева (*Терентьева Н.* Одесские купцы Родоканаки // Подвижники й меценати: грецькі підприємці та громадські діячі в Україні XVII–XIX ст. — К., 2001. — С. 153) та К. Авгітидіс (*Αυγητίδης Κ. Θεόδωρος Παύλου Ροδόκανακης.* — Χίος, 2004. — Σ. 11, 20) у своїх працях наводять іншу дату народження — 1797 р., спираючись, імовірно, на відомості з праці М.Д. Стурдзи: *Stourdza M.D. Grandes familles de Grèce, d'Albanie et de Constantinople. Dictionnaire historique et généalogique.* — Paris, 1983. — Р. 399. Однак у російських документах зустрічаємо інше: у клопотанні про зарахування до 1-ї гільдії одеського купецтва, датованому 1819 р., Федір Павлович зазначений як 20-річний (Держархів Одеської області (Далі — Держархів Одеської обл.), ф. 4, оп. 1а, спр. 411, арк. 6); у клопотанні про дозвіл на виїзд за кордон, датованому 15 листопада 1854 р., зазначений як 54-річний (Російський державний історичний архів (Далі — РДІА), ф. 1286, оп. 1854, спр. 15, арк. 1–2), з чого випливає, що він народився десь наприкінці 1799 р. Ця дата наведена також у праці Ф. Янниці, яку автор, імовірно, вирахувала за документами з особистого фонду Родоканакі-Юр'євичів (див.: *Янниці Ф.* Греческий мир в конце 18 — начале 20 вв. по российским источникам (к вопросу об изучении самосознания греков). — М., 2002. — С. 177).

² Держархів Одеської обл., ф. 4, оп. 1а, спр. 411, арк. 6; *Argenti P.* Libro d'oro de la noblesse de Chio: 2 vol. — London, 1955. — V. 2. — Р. 141–142.

³ *Терентьева Н.* Указ. соч. — С. 154.

⁴ Держархів Одеської обл., ф. 188, оп. 1, спр. 4, арк. 1–1 зв.

⁵ РДІА, ф. 1343, оп. 39, спр. 4108, арк. 4–4 зв.

⁶ Держархів Одеської обл., ф. 4, оп. 1а, спр. 411, арк. 3, 6 зв.

⁷ Там само, арк. 20–22 зв.

⁸ *Янниці Ф.* Указ. соч. — С. 180.

⁹ РДІА, ф. 40, оп. 1, спр. 16, арк. 22.

¹⁰ *Шевченко В.* Приватне банкірське підприємництво в Одесі (XIX — початок XX ст.). — К., 2010. — С. 82, 84.

¹¹ РДІА, ф. 1286, оп. 1854, спр. 15, арк. 1.

¹² Держархів Одеської обл., ф. 765, оп. 1, спр. 1, арк. 11–11 зв.; спр. 3, арк. 1–2 зв.

¹³ Детальніше див.: *Терентьева Н.* Указ. соч. — С. 157–158; *Αυγητίδης Κ.* *Op. cit.* — Σ. 102–109.

¹⁴ Держархів Одеської обл., ф. 188, оп. 1, спр. 4, арк. 4.

¹⁵ *Шевченко В.* Вказ. праця. — С. 141, 145.

¹⁶ РДІА, ф. 1343, оп. 39, спр. 4108, арк. 16.–3 зв.

¹⁷ Там само.

¹⁸ Там само, арк. 6 зв.–7.

¹⁹ Шевченко В. Вказ. праця. — С. 129.

²⁰ РДА, ф. 40, оп. 1, спр. 16, арк. 22–23 зв.

²¹ Там само.

²² Там само.

²³ Там само.

²⁴ Держархів Одеської обл., ф. 1, оп. 140, спр. 41, арк. 1–4.

²⁵ Детально див.: Янниці Ф. Указ. соч. — С. 186–187.

²⁶ Держархів Одеської обл., ф. 188, оп. 1, спр. 4, арк. 1 зв.

²⁷ РДА, ф. 1286, оп. 1854, спр. 15, арк. 1–2.

²⁸ У метричних книжках одеської грецької Свято-Троїцької церкви зустрічаються ще такі записи: Родоканакі Іфігенія, дочка одеського купця Федора Павловича Родоканакі та його дружини Арести, народилася 1 квітня 1831 р. Хрещений батько: турецький підданий Матвій Маврогородато (Греки Одессы. Именной указатель по метрическим книгам Одесской Греческой Свято-Троицкой церкви / Авторы-сост.: Л.Г. Белоусова, Т.Е. Волкова, Г.Л. Малинова, В.В. Харковенко. — Одесса, 2000. — Ч. 1: 1800–1831. — С. 236–227) та Родоканакі Ангеліна Федорівна, дочка одеського почесного громадянина, померла 20 лютого 1850 р. у віці 13 років (Там же. — 2002. — Ч. 2: 1834–1852. — С. 262–263). Схоже, що ця інформація відноситься до померлих дочок нашого героя. К. Авгітидіс наводить відомості про сина Павла, який народився і помер 1843 р. на Сиросі (*Αυγητίδης Κ.* Op. cit. — Σ. 21).

²⁹ Греки Одессы... — Ч. 2. — С. 262–263.

³⁰ Там же. — 2004. — Ч. 3: 1853–1874. — С. 180–181.

³¹ РДА, ф. 1286, оп. 1854, спр. 15, арк. 1–2.

³² Про цю родину див.: *Томазов В.* Рід Маврогородато (гілка Нікола) на Півдні Російської імперії: історико-просопографічне дослідження // Український історичний журнал. — 2010. — № 2. — С. 235–245.

³³ Греки Одессы... — Ч. 2 — С. 262–263.

³⁴ Держархів Одеської обл., ф. 188, оп. 1, спр. 4, арк. 3.

³⁵ РДА, ф. 1343, оп. 36, спр. 21 168, арк. 16.

³⁶ Греки Одессы... — 2005. — Ч. 4: 1875–1891. — С. 216–217.

³⁷ Там же.

³⁸ Держархів Одеської обл., ф. 188, оп. 1, спр. 8, арк. 3–3 зв.

³⁹ Там само, арк. 1 зв.–2.

⁴⁰ *Терентьева Н.А.* Указ. соч. — С. 159, 162; *Янниці Ф.* Указ. соч. — С. 189; Держархів Одеської обл., ф. 188, оп. 1, спр. 4, арк. 1–3.

⁴¹ РДА, ф. 1343, оп. 36, спр. 21 168, арк. 10–14.

⁴² Там само.

⁴³ Там само, ф. 40, оп. 1, спр. 38, арк. 40.

⁴⁴ Там само, ф. 1343, оп. 36, спр. 21 168, арк. 10–14.

⁴⁵ Там само, ф. 40, оп. 1, спр. 48, арк. 181–182 зв.

⁴⁶ Там само, арк. 181.

⁴⁷ Там само, ф. 1343, оп. 36, спр. 21 168, арк. 18–19.

⁴⁸ Там само, оп. 49, спр. 1491, арк. 2–2 зв.

⁴⁹ Там само, арк. 16.

⁵⁰ Там само, арк. 3.

⁵¹ Греки Одессы... — 2005. — Ч. 5: 1802, 1892–1906. — С. 236–237.

⁵² Держархів Одеської обл., ф. 188, оп. 1, спр. 4, арк. 3 зв.

⁵³ Там само, ф. 188, оп. 1, спр. 6, арк. 4.

⁵⁴ Див.: Томазов В. Хиосцы в Российской империи: социальная адаптация и национальная самоидентификация // Греки у міжнародній торгівлі на Півдні Російської імперії XVIII–XIX ст. Міжнародна конференція. Київ–Ніжин, 8–10 жовтня 2010. — К., 2010. — С. 22–24; Його ж. Рід Маврогордато: проблема соціальної адаптації та національної самоідентифікації // Державотворчі та цивілізаційні здобутки українського народу. Національна та історична пам'ять. Зб. наук. пр. — К., 2011. — Вип. 1. — С. 304–322.

⁵⁵ Держархів Одеської обл., ф. 188, оп. 1, спр. 6, арк. 3.

⁵⁶ Там само, спр. 8, арк. 2–7.

⁵⁷ Там само, спр. 4, арк. 7–7 зв.

⁵⁸ Там само, спр. 11, арк. 9–10; спр. 18, арк. 1–2.